

נוכחים:

מירב דדיה מולד, משרד העבודה והרווחה; עירית דרואינסקי, משרד הביטחון; אפרת בנימין, המשרד לשיוויון חברתי; מירב שלו, משרד החינוך; רחלי שטרן, משרד הבריאות; שרה כהן, משרד העלייה והקליטה; רחלי ירדן, משרד המשפטים; עינת רייך, נציגת הפילנתרופיה; ירון בראון, ענבל דור, נציגי העמותות; שלי נורדהיים, זרוע העבודה; פרופ' חיה יצחקי; הילה סופרמן הרניק, אשרת דקל-זגורי, מטה יחד; יואב בוקעי, שלומית פסח גלבוע, ג'וינט אשלים מטה יחד.

נעדרו:

נתנאל אושרי, משרד האוצר; לישי משעלי-קין, המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל; אופיר פורמן, יפעת קסוטו, צה"ל; אפרת בן חורין, המוסד לביטוח לאומי; זהבה לצ'ה, הרשות לשירות לאומי אזרחי; איריס צור, נציגת השלטון המקומי; מתן חמו, זרוע העבודה.

עדכונים – מירב דדיה מולד:

- טיפול בחובות של צעירים: התקבלה סקירת ספרות בנושא הכוללת התייחסות למקורות החובות ומאפייניהם, ולתכניות בנושא המופעלות בעולם. במקביל נבחנות אפשרויות להקמת קרן הלוואות לצעירים בחובות במסגרת קרן מודרי אשראי של החשב"ל ובמסגרות נוספות. נבחנות אפשרויות גם לפיתוח מענים נוספים בנושא. ככלל, נושא הטיפול בחובות של צעירי יחד מבקש להיות חלק ממהלכים כלליים בישראל שיש להם השפעה גם על צעירי יחד.
- בזאר יחד: התקיים ב 29.10.2019 בהשתתפות כ 200 עובדי צעירים מהשטח. בבזאר הוצגו יוזמות ורעיונות לעבודה עם צעירים שיושמו בשנה האחרונה ע"י עובדי צעירים, וכן הופעלו שולחנות התייעצות שהופעלו על ידי שותפי יחד בנושאים מערכתיים שונים הקשורים לעבודה עם צעירים. הבזאר נתן הזדמנות ללמידת עמיתים והחלפת ידע בין עובדים מכל השדה. [סיכום היום וצפייה בתוצרים בקישור זה](#).
- ליווי צעירים במה"ט: קול קורא למכללות מה"ט לפיתוח מעטפת תמיכה ומניעת נשירה לסטודנטים במצבי סיכון יתפרסם בקרוב.

דיון בתכנית העבודה לשנת 2020:

הוצגו מוקדי העשייה המרכזיים שסומנו על ידי מטה יחד בבסיס לתכנית העבודה בשנת 2020 (ראו [בנספח](#) פירוט הנושאים כפי שהועבר כחומר מקדים לדיון):

- **בריאות צעירים במצבי סיכון**, בדגש **בריאות נפש**
- קידום **השכלה** בקרב צעירים במצבי סיכון
- טיפול **בחובות** של צעירים במצבי סיכון
- התאמת תכנית יחד לעבודה עם **צעירים בחברה ערבית**

- התאמת תכנית יתד לעבודה עם צעירים בחברה החרדית

בריאות צעירים – רחלי שטרן:

- במהלך השנה האחרונה היו מספר מפגשי עבודה בין מטה יתד למטה משרד הבריאות בעיקר בנושא בריאות הנפש, וכן בנושאי רפואת שיניים ורפואת נשים.
- האגף לבריאות נפש של משרד הבריאות מתמחה בטיפול במתמודדים עם הפרעה פסיכיאטרית. צעירי יתד מתמודדים עם סוגיות אחרות של בריאות נפשית ולא תמיד נכון לכוון אותם לקבלת הכרה כנכי נפש (40% נכות) הזכאים לשירותי סל שיקום. יש לפתח מענים עבורם המשלבים רוחה ובריאות הנפש. עוד יש לסייע להם למצוא את זכויותיהם להתייעצות וקבלת שירותים ממרפאות בקהילה, זאת למרות הקושי במיצוי זכויות אלה לאור הרפורמה בבריאות הנפש.

תגובות והערות:

- יש לבחון אפשרות ליצירת מנגנונים מקבילים למנגנון במערכת בריאות הנפש, יותר פשוטים ומהירים ופחות סטיגמטיים, שיאפשרו אבחון וייעוץ בבעיות רוחות של בריאות נפשית בקרב צעירים.
- יש לפתח את הכלים והמיומנות של עובדי יתד לעבודה עם צעירים המתמודדים עם סוגיות של בריאות נפשית. ישנו ניסיון לקדם פיילוט עם המרפאות הציבוריות של בתי החולים הפסיכיאטרים, לייעוץ ומענה לעובדים בשטח שנתקלים בסוגיות בנושא בריאות נפש בעבודתם עם הצעירים.
- יש לפתח את נושא הטיפול הרגשי, שהוא צורך מרכזי של צעירי יתד בתחום הבריאות הנפשית. יש ליצור מענים ומסלולי טיפול והנגשה לטיפול.
- כאשר מדובר בצעירים הזכאים להכרה כנכי נפש (40% נכות) – על יתד לסייע למי שפונה אליה לעבור את מסלול ההכרה.
- על יתד לבנות יחד עם האגף לבריאות הנפש במשרד הבריאות את היכולת הפרקטית והמקצועית לטיפול בצעירים, תוך התאמה לקבוצת הגיל ופיתוח שירותים מוכווני טראומה. כחלק ממהלך זה נעשתה פנייה משותפת למשרד האוצר לקבלת תקנים ייעודיים לטיפול בצעירים במסגרת סל שיקום; קידום למידה הדדית של צוות סל שיקום וצוות יתד לגבי מאפייני צעירים וטראומה; בניית תכנית הכשרה לעובדי משרד הבריאות במסגרת ביי"ס לשיקום של האגף לבריאות הנפש.
- האגף לבריאות הנפש פנה למטה יתד לבחון השתלבות יתד בתכנית לאומית לבריאות נפש לצעירים. זהו מהלך שרק החל בשבועות האחרונים ונבחן כרגע על ידי יתד ומשרד הבריאות.
- אוכלוסיית בוגרי השמה חוץ ביתית דורשת תשומת לב מיוחדת בנושא בריאות הנפש. השירותים הקיימים היום אינם מותאמים להם.
- יש לחבר שותפים רלוונטיים נוספים לעבודה בנושא, כמו המוסד לביטוח לאומי, תכנית "תעסוקה שווה" בזרוע העבודה, מנהל מוגבלויות במשרד הרווחה ועוד.

קידום השכלה בקרב צעירים במצבי סיכון – יואב בוקעי

- ישנו אתגר בעבודה בתחום זה משום שמדובר בתחום נרחב, מבוזר מאוד ומרובה שחקנים.
- בעקבות מיפוי התחום עולים צורך ואפשרות לפעול על פני כל רצף רמות ההשכלה (מ 12 שנות לימוד, ועד השכלה על תיכונית על צורתיה השונות), ועל פני רצף הזמן מטרם לימודים, תוך כדי לימודים ולאחריהם – השתלבות בתעסוקה. זאת מתוך הבנה כי כל צעיר צריך לרכוש השכלה המותאמת לו ולקבל את התמיכה והכלים הנדרשים לו. בעקבות המיפוי הוחלט לבצע פיילוט אזורי לפיתוח מענים על כל רצף ההשכלה, ועם כל מגוון המוסדות והשותפים. בנוסף יתקיים מהלך של ריכוז והנגשת מידע על כלל אפשרויות ההשכלה בישראל.
- במקביל נבחן מודל של הלוואות מותנות הכנסה ללימודים / הכשרה מקצועית, שהחזרתן מותנית בהגעה לסף הכנסה מסוים. מתחילים להחזיר רק כשמגיעים להכנסה מסוימת.

תגובות והערות:

- יש לפעול גם מצד מוסדות ההשכלה השונים כך שיוכלו לבצע התאמות שינגישו את הלימודים לצעירים במצבי סיכון. התאמה של תכניות הלימוד והכשרה של המרצים ואנשי הסגל.
- יש לזהות פלטפורמות קיימות ולחבור אליהן על מנת לקדם את נושא השכלת צעירים במצבי סיכון. למשל למוקדי הסיוע והליווי ללקויי למידה שמפעיל המוסד לביטול לאומי במכללות שונות, מוקדים דומים של תכנית ספתח – לאנשים עם מוגבלות.
- יש לזהות תחומים ומוסדות להשכלה על תיכונית / הכשרה מקצועית שמתאימים למאפיינים והצרכים של צעירים במצבי סיכון. הכשרות למקצועות מבוקשים/מכניסים שהן קצרות יחסית ומותאמות למאפייני הצעירים. כן מומלץ לזהות כשותפים לפיתוח מנגנונים והתאמות גם מוסדות פרטיים, קטנים יותר שמכשירים למקצועות ספציפיים. דוגמה למיזם כזה הוא קשר בין עלם למכללת טופ אודיו.
- יש חשיבות לחיזוק תהליכים של ליווי במהלך הלימודים, כולל תמיכה כלכלית במידת הצורך.

טיפול בחובות של צעירים במצבי סיכון – רחלי ירדן

- שינויים במצב המשפטי בארץ משפיעים ישירות על צעירי במצבי סיכון הנמצאים בחובות. חוק חדלות פירעון וחוק נתוני אשראי צפויים ליצור מצב שבו צעירים בחובות יתקשו לצאת ממצבם בשל היותם מודרי אשראי.
- בשנה היוצאת החל תהליך של בחינה מעמיקה של נושא חובות צעירים (מאפייני החוב, החייבים, הנושים ועוד), יצירת קשר עם נציגי רשות האכיפה והגבייה, עם האוצר ועם גופים נוספים על מנת להעלות את המודעות לנושא צעירים במצבי סיכון בחובות ולמצוא פתרונות ודרכי עבודה מותאמים. המשכו של התהליך יהיה פיתוח מענים ומהלכים לטיפול בנושא.
- לאחרונה התחילה הכשרה לעורכי דין מהסיוע המשפטי שמטרתה להכיר להם את עולם הצעירים בחובות ואת אופן הטיפול בהם והליווי שלהם לאורך ההליך.

תגובות והערות:

- יש להקדיש מחשבה גם לנושא המניעה והעלאת מודעות לנושא. היעזרות במשרד החינוך בגיל הצעיר יותר. מערך או תכנית בנושא הזה. פיתוח מוקד סיוע טלפוני.

סיכום:

- הנושאים שנדונו, וכן נושא התאמת תכנית יחד לצעירים ערבים וחרדים יהיו במוקד תכנית העבודה של יחד לשנת 2020.
- אם ישנם נושאים או התייחסויות נוספות של חברי הוועדה לעניין בניית תכנית העבודה – מוזמנים להעביר אותם לצוות מטה יחד.
- לכשתגובש תכנית העבודה היא תועבר לחברי הוועדה.

נספח - בניית תכנית עבודה ליתד – 2020

מצע לדיון בוועדה הארצית 4.11.2019

לקראת שנת העבודה 2020, אנו מבקשים להגדיר את כיווני הפעולה שיהוו בסיס לתכנית העבודה בשנה זו, את סדרי העדיפות לטיפול בהם ואת המטרות והפעולות בהן יש להתמקד.

מטה יתד סימן את כיווני העבודה הבאים, לאור הצרכים העולים מהשטח וכהמשך לפעילות בשנת 2019:

- התאמת תכנית יתד לעבודה עם **צעירים בחברה ערבית** (להלן קישור [למצגת שהוצגה בנושא](#) בישיבת הוועדה, וכן [לפרוטוקול הישיבה](#) בנושא)
- התאמת תכנית יתד לעבודה עם **צעירים בחברה החרדית**. במסגרת תהליך התאמה של התוכנית לצעירים וצעירות מהחברה החרדית, מתקיימים כרגע מספר מהלכים:
 1. קורס הכשרה לעובדות חרדיות המלוות צעירות חרדיות /מבתיים חרדים (מחזור שני). הקורס מלווה בתהליכי תיעוד וחילוץ ידע.
 2. מתוכננת סקירת ספרות מקיפה בנושא בשותפות עם ידידות טורונטו.
 3. הקמת שולחן עגול של כלל העובדים מהחברה החרדית, שעובדים במסגרת יתד, לטובת למידת עמיתים, תמיכה והמשגת תהליכי העבודה הייחודים לחברה.
 4. כינוס מחודש של שולחנות עבודה שעוסקים בצעירים וצעירות- זיהוי בעלי העניין.
- קידום **השכלה** בקרב צעירים במצבי סיכון: חלק גדול מהצעירים במצבי סיכון חסרי השכלה מספקת ומתאימה ולכן רובם מועסקים בעבודות זמניות, בשכר נמוך ובמקצועות שעתידים להיעלם בעתיד. ככל שלצעירים תהא יכולת לרכוש השכלה על תיכונית מתאימה כך גדל הסיכוי שלהם למוביליות חברתית ולרווחה כלכלית. מיפוי הספרות והמצב בישראל העלה שלשם כך יש לפעול בשלושה שלבים של רכישת ההשכלה העל תיכונית: טרום השכלה, בזמן הלימודים ולקראת השתלבות בתעסוקה. בטרם ההשכלה עלינו להוביל מהלך שבו לצעיר יהיה את מירב הידע והכלים לקבלת החלטה מודעת על מסלול הקריירה שמתאים לו ביחס לשוק העבודה המתפתח. במהלך הלימודים יש לדאוג למערך ליווי עבור הצעירים שיסייע בפתרון בעיות רגשיות, כלכליות ולימודיות. עם סיום הלימודים יש לפעול לחיבור למעסיקים ולעבודות איכותיות. בציר נוסף יש לפעול

ליצירת רצף חינוכי בו יהיו תוכניות מגוונות להשלמת 12 שנות לימוד, השלמת בגרויות, לימודי מקצוע, לימודי הנדסאים וטכנאים ולימודים לתואר ראשון עבור צעירים במצבי סיכון.

- בריאות צעירים במצבי סיכון, כולל בריאות נפש:** אוכלוסיית הצעירים בסיכון, בני 18-26, מתמודדת עם טווח של הפרעות בריאות הנפש בשלביהן הראשוניים, תוך ריבוי בעיות במקביל. צעירים אלו נמצאים במצבי משבר ללא יכולת להחזיק מסגרת באופן רציף בגלל אחד או יותר ממצבי סיכון; החל ממצבי סיכון "קלים" כמו חרדה חברתית, דכאון, משברים אישיים ומשפחתיים; ועד מצבים כמו זרות רחוב, עבריינות, ניצול ופגיעות חוזרות. מצבי קיצון אלו, לרבות שימוש בחומרים ממכרים, מעוררים גם מצוקות פסיכיאטריות קיצוניות. זהו כר פורה להחרפה של סימפטומים פסיכיאטריים כגון התפרצויות, מחשבות שווא או רדיפה, דכאון עמוק, התנהגת מאנית וכן סימפטומים מרובים של PTSD.

להערכתנו כ 15%-20% מהצעירים המלווים ביתד כיום, הם רלוונטיים להגדרה של 40% נכות נפשית (אם כי לא כולם מיצו זכאותם לכך) ולזכאויות שונות של סל שיקום. אחוזים גדולים יותר של צעירים, זקוקים לטיפול רגשי, מענה נפשי והכרה באחוזי נכות נפשיים (מתחת ל 40%).

במסגרת תחום בריאות הנפש של צעירים, מתקיימים מספר מהלכים

- יצירת שיתופי פעולה עם מערך "סל שיקום" הכוללים - פנייה למשרד האוצר לתקינה של רכזי סל שיקום מחוזיים - מיועדים לצעירים, בניית תוכניות אישיות משותפות, הגדרת תהליכי ההפנייה והליווי של הצעירים ע"י עוס יתד
- בדיקת היתכנות של יתד ו"אשלים" - פיתוח מענים מותאמים לצעירים זכאי סל שיקום, בשותפות משרד הבריאות
- פיתוח הכשרות משותפות לאנשי מקצוע במערך "סל שיקום" ולעובדי יתד
- פיתוח תוכנית משותפת עם אגף בריאות הנפש - ייעוץ לעובדים, אבחון וטיפול במסגרת מרפאות בריאות הנפש של בתי החולים הממשלתיים.

- טיפול בחובות של צעירים במצבי סיכון:** לאחר מהלך היועצות ובחינה שהתקיים בשנה האחרונה, גובש מתווה לפעילות בנושא ([בקישור זה](#)). במסגרת תחום הטיפול בחובות של צעירים מתקיימים מספר מהלכים:

- סקירת ספרות ומקיפה ובחינה הנושא ע"י גורמים מקצועיים.
- קידום הקמה של קרן לטיפול בחובות של צעירים
- קורס הכשרה לעו"ד מהסיוע המשפטי לעבודה עם צעירים וטיפול בחובותיהם.

השאלות לדיון:

- מה רמת החשיבות והדחיפות של טיפול בכל נושא?
- מה צריכות להיות המטרות המרכזיות להשגה בכל נושא?
- מהם כיווני הפעולה המרכזיים שיש לנקוט בנושא? ערוצי עבודה, פעולות שיש לעשות וכו'?
- מיהם השותפים המרכזיים שצריך לגייס לעבודה בנושא זה?
- מה צריכים לעשות המשרדים/הארגונים המיוצגים בוועדת ההיגוי הארצית בנושא?